

УПОВНОВАЖЕНИЙ
Верховної Ради України з прав людини

вул. Інститутська, 21/8, м. Київ, 01008, тел. (044) 298-70-33, E-mail: hotline@ombudsman.gov.ua

**Міністрові охорони
здоров'я України**

Віктору ЛЯШКУ

Міністрові юстиції України

Денису МАЛЮСЬЦІ

ПОДАННЯ

Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини
*(згідно з частиною третьою статті 15 Закону України «Про Уповноваженого
Верховної Ради України з прав людини»)*

Згідно зі статтею 101 Конституції України Уповноважений Верховної Ради України з прав людини (далі – Уповноважений) здійснює парламентський контроль за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина.

Під час виконання функцій національного превентивного механізму відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, та статей 1, 19¹ Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», працівниками Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради з прав людини виявлено порушення прав засуджених та ув'язнених осіб на охорону здоров'я та медичну допомогу.

Передусім наголошую, що статтею 49 Конституції України визначено, що держава створює умови для ефективного і доступного для всіх громадян медичного обслуговування.

Стаття 4 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» визначає основні принципи охорони здоров'я, серед яких дотримання прав і свобод людини і громадянина в сфері охорони здоров'я та забезпечення пов'язаних з ними державних гарантій; рівноправність громадян, демократизм

і загальнодоступність медичної і реабілітаційної допомоги та інших послуг в сфері охорони здоров'я.

Статтею 6 Основ законодавства України про охорону здоров'я визначено, що кожний громадянин України має право на охорону здоров'я, що передбачає медичний догляд, який є необхідним для підтримання здоров'я людини.

Відповідно до частини другої статті 7 Кримінально-виконавчого кодексу України, засуджені користуються всіма правами людини та громадянина, передбаченими Конституцією України, за винятком обмежень, визначених цим Кодексом, законами України і встановлених вироком суду.

Частиною першою статті 8 Кримінально-виконавчого кодексу України серед основних прав засуджених визначено право на охорону здоров'я, гуманне ставлення до них та на повагу їх людської гідності; засуджені не повинні підлягати жорстокому, нелюдському або такому, що принижує їх гідність, поводженню.

Відповідно до пункту 7 розділу I Порядку реалізації програми державних гарантій медичного обслуговування населення у 2023 році, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 27.12.2022 № 1464, передбачено, що Національна служба здоров'я України не оплачує медичні послуги, які, серед іншого, надаються за направленнями в паперовій формі, крім випадків направлення пацієнтів, які тримаються в установах виконання покарань або слідчих ізоляторах Державної кримінально-виконавчої служби, а також у таборах та дільницях для тримання військовополонених.

Під час розгляду звернення засудженого З., який на момент звернення утримувався в державній установі «Львівська установа виконання покарань (№ 19)», щодо проведення ультразвукового дослідження вен нижніх кінцівок для вирішення питання про планове оперативне лікування, встановлено, що Комунальне некомерційне підприємство Львівської обласної ради «Львівський обласний клінічний діагностичний центр» повідомило медичну частину про неможливість проведення заявнику ультразвукового дослідження вен нижніх кінцівок за Програмою медичних гарантій у вищевказаному закладі через відсутність даних для з'ясування інформації щодо реєстрації пацієнта в електронній системі охорони здоров'я (ЕСОЗ), та для вирішення цього питання залишається можливим надання платної медичної послуги.

Під час розгляду звернення ув'язненого Щ., який на момент звернення утримувався в державній установі «Софіївська виправна колонія (№ 45)», щодо необхідності проведення заявнику рентгенологічного обстеження та консультації лікаря-травматолога, встановлено, що КНП «Криворізька міська лікарня № 16» повідомила про можливість проведення наведених обстежень у вищевказаному закладі за наявності лише електронного направлення.

Звертаю увагу, що порушені заявниками питання щодо неможливості отримання медичної допомоги засудженими особами у комунальних закладах охорони здоров'я вирішені тільки за мого як Уповноваженого Верховної Ради України з прав людей сприяння. Окреслена проблема неодноразово виявлялась

під час здійснення відвідувань місць несвободи Міністерства юстиції України для виконання функцій національного превентивного механізму та має системний характер.

Тривалий час (з 2021 року) керівники медичних частин та багатопрофільних лікарень державної установи «Центр охорони здоров'я Державної кримінально-виконавчої служби України» не мають можливості виписувати електронні направлення, внаслідок чого засуджені та ув'язнені особи вимушені оплачувати окремі медичні послуги, які отримують у комунальних закладах охорони здоров'я, за власний рахунок, що порушує вимоги абзаців 4 та 5 статті 4 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я».

Між тим Європейський суд з прав людини (далі – Суд) у своїх рішеннях неодноразово звертав увагу на стан надання медичної допомоги особам, які знаходяться в ув'язненні. Зокрема у рішенні у справі «Сергій Антонов проти України» (Заява № 40512/13), Суд зазначив, що держава повинна забезпечити тримання особи під вартою в умовах, які відповідають принципу поваги до її людської гідності, а спосіб і метод позбавлення свободи не завдають їй душевного страждання чи труднощів, які б перевищували невідворотний рівень страждання, притаманний триманню під вартою, і щоб з урахуванням практичних вимог ув'язнення належним чином забезпечувалися охорона здоров'я такої особи та її благополуччя (див. рішення у справі «Кудла проти Польщі» (Kudla v. Poland) [ВП], заява № 30210/96, пп. 92-94, ECHR 2000-XI).

Також у рішенні у справі «Сергій Антонов проти України» (Заява № 40512/13) Суд зауважив, що відсутність належної медичної допомоги може становити поведження, що суперечить статті 3 Конвенції (див., серед інших джерел рішення у справах «Хумматов проти Азербайджану» (Hummatov v. Azerbaijan) заяви №№ 9852/03 і 13413/04, від 29 листопада 2007 року; «Ухань проти України» (Ukhan v. Ukraine), заява № 30628/02, від 18 грудня 2008 року, і «Петухов проти України» (Petukhov v. Ukraine), заява № 43374/02, від 21 жовтня 2010 року).

Підкреслюю, що відповідно до частини III «Охорона здоров'я» Європейських пенітенціарних правил, прийнятих Комітетом Міністрів 11 січня 2006 року на 952-й зустрічі Заступників Міністрів, *медичні послуги в пенітенціарних установах мусять організовуватися в тісній співпраці із цивільними органами охорони здоров'я громади чи країни. Політика охорони здоров'я в пенітенціарних установах повинна бути невід'ємною частиною національної системи охорони здоров'я та сумісна з нею. Ув'язнені мусять мати доступ до медичних послуг, які існують у країні, без дискримінації за ознакою їхнього правового становища. Всі необхідні медичні, хірургічні та психіатричні послуги, у тому числі наявні в цивільних установах, мусять бути надані ув'язненим для цього.*

Відтак окреслена проблема неналежної взаємодії комунальних закладів охорони здоров'я та медичних частин установ попереднього ув'язнення та

виконання покарань Міністерства юстиції України у питаннях наявності/відсутності електронних направлень осіб, які утримуються в місцях несвободи Міністерства юстиції України, безпосередньо впливає на право таких осіб на охорону здоров'я та медичну допомогу.

Ураховуючи наведене, з метою забезпечення права засуджених та ув'язнених осіб на охорону здоров'я шляхом отримання необхідної медичної допомоги та медичних послуг за програмою державних гарантій медичного обслуговування населення, керуючись статтею 101 Конституції України, статтями 3, 13, 15, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини»,

В И М А Г А Ю:

1. Розглянути подання та:

1.1. Міністерству охорони здоров'я України забезпечити надання медичних послуг закладами охорони здоров'я за направленнями в паперовій формі пацієнтам, які утримуються в установах виконання покарань або слідчих ізоляторах Державної кримінально-виконавчої служби, а також у таборах та дільницях для тримання військовополонених, до впровадження можливості формування та видачі електронних направлень закладами охорони здоров'я державної установи «Центр охорони здоров'я Державної кримінально-виконавчої служби України» (за необхідності – шляхом відповідного додаткового нормативно-правового врегулювання питання надання та отримання медичних послуг за програмою державних гарантій медичного обслуговування населення особами, взятими під варту, та засудженими);

1.2. Міністерству юстиції України вжити заходів, спрямованих на забезпечення належної взаємодії медичних частин та лікарень державної установи «Центр охорони здоров'я Державної кримінально-виконавчої служби України» та комунальних закладів охорони здоров'я у питаннях організації прийомів лікарями-спеціалістами осіб, які утримуються в установах попереднього ув'язнення і покарання Міністерства юстиції України, за відповідними направленнями у паперовому вигляді у разі такої необхідності.

3. Про результати розгляду подання та вжиті заходи прошу повідомити мене у встановлений Законом України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» строк.

Звертаю увагу, що відмова органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян, підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності, їх посадових і службових осіб від співпраці, а також умисне приховування або надання неправдивих даних, будь-яке незаконне втручання в діяльність Уповноваженого з метою протидії передбачають відповідальність згідно з чинним законодавством.

**Уповноважений Верховної Ради
України з прав людини**

Дмитро ЛУБІНЕЦЬ

Рубанова Катерина 298-70-69
Морозов Руслан 298-70-73

